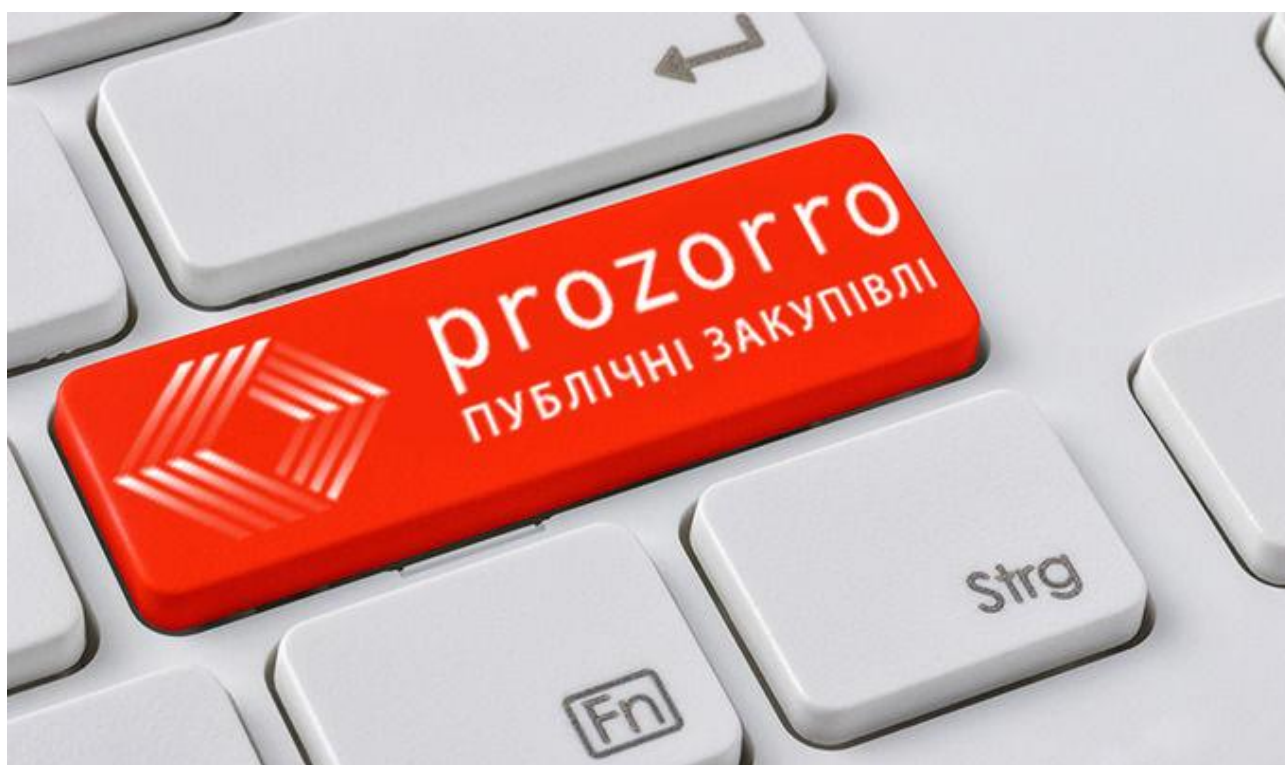

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кафедра маркетингу

**Методичні рекомендації до вивчення теми
«ЗАКУПІВЛІ: ПОНЯТТЯ ТА БАЗОВІ ПРИНЦИПИ»
дисципліни «ЕЛЕКТРОННІ ЗАКУПІВЛІ»**

Київ – 2025

Укладач: Сьомкіна Тетяна Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій

Сьомкіна Т.В. Методичні рекомендації до вивчення теми «Закупівлі: поняття та базові принципи» дисципліни «Електронні закупівлі». Київ. ДУІКТ. 2025 р. 26 с.

Методичні рекомендації спрямовані на вирішення завдань щодо формування та розвитку у студентів системних знання і вмінь з теорії й практики підготовки, організації та проведення процедури електронних (публічних) закупівель. Методичні рекомендації містять: логіку побудови теми (основні поняття), опорний конспект лекції, завдання для практичних занять (питання для обговорення, теми рефератів), завдання для самостійної роботи студентів та контрольний тест на засвоєння вивченого матеріалу даної теми. Наведено список літератури для підготовки до лекції, практичних занять і самостійної роботи.

@ Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, 2025

@ Сьомкіна Тетяна Віталіївна, 2025

Тема ЗАКУПІВЛІ: ПОНЯТТЯ ТА БАЗОВІ ПРИНЦИПИ

У результаті вивчення теми «Закупівлі: поняття та базові принципи» згідно Силабусу дисципліни «Електронні закупівлі» студенти набувають наступні компетенції:

Знати:

- поняття електронних “державних” та “публічних” закупівель;
- значення публічних закупівель;
- особливості набуття різними суб’єктами статусу “замовник”;
- основні принципи закупівель.

Вміти:

- визначати затребуваність в предметі закупівлі;
- ідентифікувати ситуації, в яких слід застосовувати механізм публічних закупівель.

Основні поняття теми

Державні закупівлі. Публічні закупівлі. Ефект “відкритих даних”. Транспарентність інформації. Громадський контроль. Система “ProZorro”. Афілійовані учасники. Електронні закупівлі. Основні закупівельні механізми. Веб-портал уповноваженого органу. Основні економічні процедури. Конкурентне середовище. Суспільні (публічні) потреби. Забезпечення суспільних потреб. Традиційні замовники-бюджетники. Монополісти. Потреби територіальної громади. Закупівля на промисловій основі. Основні принципи закупівель. Набір характерних рис сучасної системи закупівель (ефективність, економічність, рівність і справедливість, відкритість і прозорість, відповідальність).

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ

План лекції

1. Поняття електронні “державні” та “публічні” закупівлі.
2. Значення публічних закупівель.
3. Концепція закупівельної організації: особливості набуття різними суб’єктами статусу “замовник”.
4. Основні принципи закупівель.

1. Поняття “державні” та “публічні” закупівлі.

Будь-які придбання товарів, робіт і послуг для матеріального забезпечення функціонування державних (муніципальних) структур та для обслуговування суспільних потреб (оборона, безпека, медицина, освіта, культура, наука, інфраструктура тощо), що утримуються переважно за рахунок державного та місцевого бюджетів є публічні закупівлі.

Головною та постійною функцією публічних закупівель є виконання певних соціально-економічних завдань, які пов’язані з конкретними соціально-економічними умовами і владною конфігурацією, наприклад:

- створення нових робочих місць шляхом закупівлі державою окремих видів товарів (робіт, послуг), які навряд чи будуть купуватися недержавними структурами (будівництво нової атомної станції чи ремонт музею):

- підтримка певних категорій суб’єктів господарювання (таких як підприємства, де працюють особи з обмеженими можливостями (інваліди, глухонімі) тощо;

- заохочення застосування екологічних чинників, інноваційних практик, електронних технологій;

- регулювання економічними методами кон’юнктури, що складається на ринках окремих видів продукції.

Держава виходить на ринок як вагомий покупець товарів, робіт і послуг, підвищуючи попит, або здійснює товарну інтервенцію шляхом продажу раніше спеціально закупленої продукції, збільшуючи пропозицію і, таким чином, відновлює рівновагу попиту і пропозиції на ринку тої чи іншої продукції.

У сучасній ринковій економіці виконання головної функції публічних закупівель (матеріальне забезпечення суспільних потреб) досягається через створення конкурентного середовища, також важливими аспектами є запобігання проявам корупції, забезпечення прозорості та ефективного використання коштів.

Як свідчить і національна, і міжнародна практика публічних закупівель досягнення цих цілей можливе лише у разі встановлення єдиних для всієї держави, прозорих процедур закупівель та створення системи закупівель, яка включає в себе:

- законодавче забезпечення (закони та підзаконні акти, що регулюють всі елементи системи публічних закупівель);
- інституційне забезпечення (наявність уповноваженого органу-регулятора з координації закупівель, функціонування незалежного органу оскарження та органів контролю);
- інформаційне забезпечення (існування єдиного джерела отримання інформації щодо здійснення публічних закупівель - в Україні існує єдиний веб-портал Уповноваженого органу www.prozorro.gov.ua).

Регулювання закупівель унормовується Законом «Про публічні закупівлі» (діє з 1 квітня 2016 року - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>, Остання редакція від 19 квітня 2020 року) та основними нормативно-правовими актами, а саме:

Постановами КМУ:

- від 24.02. 2016 р. №166 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних

майданчиків», Остання редакція від 4 липня 2023 року № 667 (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF>),;

- від 22.04.2020 р. № 292 «Про встановлення розміру плати за подання скарги» (<http://www.me.gov.ua/LegislativeActs/List?lang=uk-UA&tag=NormativnopravoviAkti3>) ;

Наказами Мінекономрозвитку:

- від 08.06 2021 року наказ №40 «Про затвердження Примірного положення про уповноважену особу» (<http://www.me.gov.ua/LegislativeActs/List?lang=ukUA&tag=NormativnopravoviAkti3>);

- від 22.03.2016 №490 «Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель», Остання редакція від 21.03.2019 року № 463 (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0449-16>);

- від 11.06.2020 №686 «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0447-16>) ;

- від 15.04.2020 № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16>) - діє з 5 квітня 2016 р.;

- від 06.12.2024 № 27593 «Про затвердження примірної тендерної документації»(<http://www.me.gov.ua/LegislativeActs/List?lang=ukUA&tag=Normativno-pravoviAkti3>);

- від 11.08.2017, № 892 затверджено «Порядок здійснення допорогових закупівель».

2. Значення публічних закупівель

Ключовими термінами, які визначають що необхідно застосовувати процедури закупівель є терміни «замовник», «тендер (торги)», «тендерна

документація», «учасник процедури закупівлі», «предмет закупівлі», «процедури закупівлі».

«Замовники» – органи державної влади, органи місцевого самоврядування та органи соціального страхування, створені відповідно до закону, а також юридичні особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або територіальної громади, якщо така діяльність не здійснюється на промисловій чи комерційній основі.

Тендер (торги) – здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця торгів згідно з процедурами, установленими Законом (крім переговорної процедури закупівлі).

Тендерна документація – документація щодо умов проведення публічних закупівель, що розробляється та затверджується замовником і оприлюднюється для вільного доступу на веб-порталі Уповноваженого органу та авторизованих електронних майданчиках.

Тендерна документація – ключовий документ, який готується замовником при організації торгів. Поряд з інструкціями щодо підготовки та оформлення учасниками своїх пропозицій вона містить такі ключові складові, як: технічні вимоги до предмета закупівлі, кваліфікаційні вимоги до потенційних учасників разом з переліком документів на їх підтвердження, критерії і механізм оцінки поданих пропозицій, основні (істотні) умови договору про закупівлю. Тендерна документація не є об'єктом авторського права та/або суміжних прав. Основні вимоги щодо змісту тендерної документації викладені у статті 22 Закону.

«Учасник процедури закупівлі» – фізична особа (у тому числі фізична особа – підприємець) чи юридична особа (резидент або нерезидент), яка подала тендерну пропозицію або взяла участь у переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі.

Важливо наголосити, що дочірні підприємства/компанії та/або філії без статусу юридичної особи не можуть від свого імені брати участь у процедурах закупівлі, а можуть це робити лише від імені «материнської» юридичної особи.

Таке саме обмеження існує щодо об'єднань (консорціумів) юридичних осіб без створення нової юридичної особи.

«Предмет закупівлі» – товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом.

Для проведення **процедури закупівлі** має бути не менше двох пропозицій, крім випадків застосування замовником переговорної процедури закупівлі. Категорії «товари», «послуги» і роботи» розкриваються у статті 1 Закону.

Розмежування предметів закупівель на «товари/послуги» з одного боку і «роботи» з іншого боку важливе оскільки для цих двох категорій існують різні вартісні межі застосування Закону (для «товарів» і «послуг» – 200 тисяч гривень та 1,5 мільйони для «робіт») та різні правила визначення предмета конкретної закупівлі.

3. Концепція закупівельної організації: особливості набуття різними суб'єктами статусу “замовник”.

Всіх замовників умовно можна розділити на 3 групи:

1. **«традиційні замовники-бюджетники»** – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, створені відповідно до закону та які фінансуються з державного або місцевих бюджетів, а також юридичні особи - бюджетні установи, що фінансуються з державного або місцевих бюджетів (заклади охорони здоров'я, освіти, науки, культури, тощо);

2. **«підприємства»** – державні або комунальні підприємства та їх об'єднання як юридичні особи, які забезпечують потреби держави або

територіальної громади, якщо така діяльність не здійснюється на промисловій чи комерційній основі за наявності однієї з таких ознак:

- юридична особа є розпорядником/ одержувачем бюджетних коштів;
- органи державної влади чи органи місцевого самоврядування або інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління юридичної особи;
- у статутному капіталі юридичної особи державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків.

3. **«монополісти»** – суб'єкти господарювання (переважно державної або комунальної власності), які займають переважно монопольне становище у чітко перерахованих у Законі (пункт 4 статті 1) суспільно важливих видах діяльності (комунальні послуги, електропостачання, аеропорти і морські порти, залізничний і міський електротранспорт, тощо).

Отже всі органи державної влади та місцевого самоврядування, а також організації та установи, які утримуються за рахунок бюджетних коштів (розпорядники коштів) або мають статус одержувача бюджетних коштів, набувають статусу замовника в розумінні Закону та мають здійснювати закупівлі за процедурами, встановленими Законом.

Так само зрозуміло з групою 3 «монополісти».

Більш складніше визначитися з необхідністю застосування Закону юридичним особам групи 2 **«підприємства»**, які не отримують фінансування з бюджету, але при цьому створені державними органами для забезпечення певних суспільних потреб.

Під час аналізу питання, чи забезпечує та чи інша юридична особа потреби держави/територіальної громади, варто звертати увагу на нормативно-правові акти, розпорядчі рішення, положення установчих документів тощо, які містять функцію або обов'язок такої юридичної особи забезпечувати зазначені потреби.

Суспільні (публічні) потреби це потреби держави і територіальної громади, необхідні для виконання нею своїх конституційних функцій (законотворчість, державне управління, регулювання економіки, справляння податків, забезпечення прав людини, боротьба з правопорушеннями, збереження цілісності держави, недоторканості кордонів держави, збереження природних ресурсів тощо).

До **потреб територіальної громади** можна віднести потребу в більш високій якості життя громади, що реалізується у медичному обслуговуванні, освіті, безпеці, транспортному забезпеченні, комунально-побутових умовах, культурному розвитку тощо.

Саме ознака того, з якою метою забезпечується той чи інший інтерес держави і є ключовою для визначення статусу замовника і розмежування випадків, коли юридична особа не може бути визнана замовником, оскільки діє в умовах нормального конкурентного ринку, а отже купує/виробляє та реалізує продукцію (роботи, послуги) на суто комерційній основі з метою отримання прибутку, а не з метою забезпечення певних суспільних потреб, маючи при цьому певні переваги чи взагалі виключні права в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання.

Важливим елементом для розуміння поняття “замовник” у контексті Закону є спосіб, у який держава або **органи місцевого самоврядування** забезпечують свої потреби:

- 1) на комерційній чи промисловій основі;
- 2) на умовах, установлених рішеннями державних органів, які зобов'язують юридичних осіб забезпечувати державні чи громадські потреби в певний спосіб та на певних умовах.

Ознака **закупівлі на промисловій основі** може тлумачитися як придбання ресурсів для власного виробництва спрямованого на отримання власного прибутку, що дозволяє підприємству підвищити ефективність власного

виробництва чи управління бізнесом, вдосконалити технологічні процеси, або економити ресурси тощо.

Ознака діяльності на комерційній основі, відповідно, трактується як пропозиція товарів чи послуг суто з метою отримання прибутку на ринку, де рішення щодо вибору товарів та їх ціни приймають споживачі самостійно, і найважливіше, що всі економічні ризики щодо результатів такої діяльності несе сама юридична особа (держава чи місцеве самоврядування не покривають витрати суб'єкта господарювання і не регулюють ціни на його продукцію).

Діяльність не є комерційною чи промисловою у разі якщо держава (підконтрольні їй організації) при забезпеченні певної суспільної потреби керуються іншими мотивами ніж прибутковість, водночас така діяльність не залежить від економічних ризиків і витрат на неї (оскільки держава визначила мету організації саме для здійснення такої діяльності та нормативно встановила спосіб, умови, ціни, тарифи тощо).

Різниця в забезпеченні потреб у вище перелічених випадках полягає в тому, що в першому випадку контрольовані державою інституції (організації) виконують публічні функції та зобов'язання перед державою чи громадою, що установлені нормативно-правовими актами, розпорядчими рішеннями, статутами юридичних осіб, а не здійснюють таку діяльність добровільно на комерційній основі, де прибутковість є основною мотивацією. Натомість, діяльність здійснюється на комерційній основі у випадках, коли потреби держави та територіальної громади забезпечуються на конкурентному ринку.

Останнє речення пункту дев'ять статті 1 Закону щодо «спеціальних або «ексклюзивних прав» стосується здебільшого державних та комунальних підприємств, а інколи навіть приватних, частково приватизованих компаній, які забезпечують потреби суспільства в інфраструктурних галузях, на ринках, що характеризуються станом природної монополії.

Держава, вважаючи за необхідне гарантувати доступність, стабільність та надійність так званих комунальних послуг населенню, з одного боку, зобов'язує

відповідні компанії-оператори надавати їх послуги на певних встановлених державою умовах (регульовані ринки), а з іншого боку, надає цим компаніям монопольні, виключні чи спеціальні права і захищає їх від конкурентного тиску. Зокрема це стосується діяльності у сферах енергозабезпечення, тепло- та водопостачання, транспорту.

Розглянемо декілька прикладів кваліфікації замовників.

1. Акціонерне товариство створено рішенням Кабінету Міністрів України для здійснення господарської діяльності в галузі виробництва та реалізації високоефективних лікарських засобів та пов'язаної з ними продукції, впровадження сучасних технологій виробництва, з метою насичення ринку та задоволення потреб населення. 70 % відсотків акцій товариства належать державі.

При цьому, Товариство не є одержувачем бюджетних коштів, а його діяльність здійснюється на промисловій основі. Згідно статуту однією з цілей діяльності товариства є одержання прибутку. Ринок виробництва ліків є максимально конкурентним. З одного боку, виходячи з положень статуту, підприємство створене для забезпечення потреб населення в широкому сенсі у лікарських засобах вітчизняного виробництва, але з іншого боку, державні органи не забезпечують це підприємство спеціальними правами, що надали б йому більш потужну ринкову позицію порівняно з фірмами - конкурентами.

Отже, таке підприємство не може вважатися замовником за Законом, і в цьому контексті не має значення те, що більше половини акцій підприємства належать державі або те, що таке підприємство бере участь у державних тендерах та перемагаючи, укладає договори поставки лікарських засобів державним організаціям у такому випадку на комерційній основі.

2. Підприємство входить до сфери управління Міністерства освіти і науки України і є державним спеціалізованим видавництвом. Підприємство надає послуги з виготовлення книжок для закладів освіти, зокрема підручників для сліпих дітей «шрифтом Брайля».

Крім цього, підприємство надає видавничі послуги будь-яким іншим замовникам, які не є бюджетними установами, тобто здійснює звичайну комерційну діяльність. Підприємство не визначено в установленому порядку одержувачем бюджетних коштів і бере участь на рівних з іншими суб'єктами господарювання у процедурах закупівель для укладення договорів на закупівлю із замовниками згідно Закону.

Тобто, поточні кошти для забезпечення діяльності Підприємства складаються із власних коштів Підприємства, отриманих від комерційної діяльності і коштів, отриманих у встановленому Законом порядку після успішної участі в процедурах публічних закупівель. Таким чином, зазначене Підприємство не є замовником у розумінні Закону.

3. Підприємство створено відповідним державним органом з метою забезпечення збереження та утилізації радіоактивних відходів та наділене спеціальними правами з виконання таких робіт. Зокрема, відповідним наказом державного органу Підприємство призначено експлуатуючою організацією (оператором) на всіх етапах життєвого циклу сховищ для захоронення радіоактивних відходів.

Виконання робіт фінансується частково за рахунок бюджетних коштів та частково за рахунок коштів підприємства, отриманих в результаті господарської діяльності. Підприємство створене для забезпечення суспільних потреб із забезпечення збереження та утилізації радіоактивних відходів та наділене відповідними спеціальними правами.

Підприємство також підпадає під ознаку передбачене другим абзацом пункту 9 цієї статті Закону, а саме є одержувачем бюджетних коштів та уповноважене розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених відповідною бюджетною програмою. Таким чином, незважаючи на те, що частково виконання робіт фінансується за рахунок власних коштів підприємства, воно підпадає під визначення замовника згідно Закону.

4. Державне підприємство-проектна організація за результатами архітектурного конкурсу та наступної за ним переговорної процедури стала виконавцем робіт за бюджетні кошти щодо створення проекту реконструкції об'єкту культурної спадщини національного значення. В даному випадку підприємство вибране стороною договору про закупівлю за переговорною процедурою у відповідності до підстави визначеної у пункті першому частини 2 статті 35 Закону (закупівлі творів мистецтва або закупівлі, пов'язаної із захистом прав інтелектуальної власності, або укладення договору про закупівлю з переможцем архітектурного чи мистецького конкурсу).

При цьому кошти, які отримує підприємство після перерахування на власний рахунок втрачають статус бюджетних, а тому їх використання підприємством, навіть у разі здійснення подальших закупівель, необхідних для виконання укладеного договору, здійснюється без застосування процедур закупівель, встановлених Законом.

Таким чином підприємство не є замовником у межах застосування Закону.

4. Основні принципи закупівель.

Стаття 3 Закону визначає наступні принципи закупівель:

Закупівлі здійснюються за такими **принципами**:

- добросовісна конкуренція серед учасників;
- максимальна економія та ефективність;
- відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель;
- недискримінація учасників;
- об'єктивна та неупереджена оцінка пропозицій конкурсних торгів;
- запобігання корупційним діям і зловживанням.

Світовий досвід показує, що найбільш оптимальним з огляду на інтереси всіх задіяних сторін способом організації публічних закупівель є їх проведення на конкурсних засадах. Це сприяє здоровій конкуренції та формує не тільки ефективний ринок закупівель, але і в цілому економіку країни.

У всьому цивілізованому світі принципи публічних закупівель ґрунтуються на тому, що:

- закупівлі повинні бути економними (найкраща з можливих комбінація якості та ціни);
- рішення щодо надання контрактів повинні бути справедливі та неупереджені;
- процес закупівель повинен бути гласним (інформація доступною, торги – публічними);
- процес закупівель повинен бути ефективним (повнота правил, простота і швидкість процедур);
- важливість підзвітності (складання і зберігання звітів).

Незважаючи на те, що фахівці у сфері закупівель пропонують різні підходи до регулювання публічних закупівель, універсальним набором рис сучасної системи закупівель вважається такий:

- ефективність;
- економічність;
- рівність і справедливість;
- відкритість і прозорість;
- відповідальність.

Реалізація принципу **ефективності** передбачає, що система публічних закупівель функціонує оперативно, з мінімальними бюрократичними процедурами й витратами на її утримання, що зумовлює основу ефективності – досягнення заявленого результату з мінімальними витратами.

Принцип **економічності** при проведенні публічних закупівель означає, що основна увага при закупівлі приділяється економічним критеріям, серед яких найважливішим є ціна.

Додаткові критерії, що забезпечують економічні вигоди для замовника, такі:

- відповідність предмета закупівлі його призначенню (якість);
- найменші витрати протягом усього терміну використання, або «життєвого циклу» продукції, що закуповується (експлуатаційні витрати й витрати на поточний ремонт);
- мінімальні додаткові витрати (транспортування, зберігання й т. п.).

Питання здешевлення процесу проведення конкурентних торгів як складової економічності також є дуже важливим. У світовій практиці одним з основних шляхів її вирішення є **уніфікація та стандартизація**. Це стосується всіх конкурсних процедур: підготовка за уніфікованими зразками тендерної документації, договорів про закупівлю, стандартизація технічних вимог до предметів закупівлі.

Принцип **рівності (недискримінації) й справедливості** означає, що закупівельна діяльність повинна здійснюватися за заздалегідь оголошеними правилами і критеріями, справедливо й чесно, забезпечувати рівні можливості для всіх постачальників, які беруть участь у торгах, незалежно від їх статусу та державної належності. Забезпечення цього принципу спрямовано на недопущення зменшення (або збільшення) прав будь-якого учасника торгів.

Наприклад, встановленням дискримінаційної вимоги вважатиметься обмеження участі у торгах тільки юридичними особами, або така умова торгів як місцезнаходження особи-учасника торгів лише у певному регіоні. Замовники повинні забезпечити рівноправний доступ усіх учасників до інформації з питань закупівлі.

Відкритість і прозорість у процесі закупівель досягаються шляхом використання спеціальних заходів і процедур, а також складанням звітності по всіх суттєвих діях, які супроводжують проведення закупівлі.

Принцип відкритості й прозорості полягає в системному і вчасному наданні необхідної інформації всім зацікавленим сторонам за допомогою загальнодоступного ресурсу (сайт у мережі Інтернет).

Відповідальність під час закупівель означає, що органи державної влади, зокрема урядовці, несуть дисциплінарну, цивільно-правову й адміністративну (а в деяких випадках і карну - при умові, що їхні дії мали на меті свідоме вчинення злочину) відповідальність за ухвалені рішення чи навпаки бездіяльність та їхні наслідки.

Однією із цілей розробки та впровадження конкурсних механізмів у сфері публічних закупівель є запобігання проявам корупції. Реалізація цього принципу здійснюється в першу чергу шляхом забезпечення підзвітності та контролю у сфері закупівель.

Саме для цього передбачені порядок своєчасного оприлюднення максимально можливої кількості документів, пов'язаних із закупівлями, складання звітності та встановлюється відповідальність посадових осіб замовника за порушення законодавства у цій сфері та не допущення участі у торгах суб'єктів господарювання за вчинені ними корупційні правопорушення.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Кейс: Закон «Про публічні закупівлі».

Ситуаційна задача «Набуття різними суб'єктами статусу “замовник”».

Практичне завдання: Оцінка стану попиту і пропозиції на предмет закупівлі.

Питання для обговорення

1. Поняття “державних”, “публічних” закупівель.
2. Поняття “відкритих даних” та їх коротка характеристика.
3. Електронні закупівлі в Україні. Основні переваги використання електронних закупівель.
4. Українська електронна система закупівель “ProZorro”: основні складові та їх загальна характеристика.
5. Публічні закупівлі як важіль економічного розвитку.

КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ

НА ЗАСВОЄННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ ДАНОЇ ТЕМИ

1. ***Різниця між “ефективними” і “неефективними” державними закупівлями полягає:***
 - а) у рівні якості життя громадян;
 - б) у величині щорічних витрат держави на закупівлю товарів, послуг і робіт для населення;
 - в) у величині щорічних витрат органів місцевого самоврядування на закупівлю товарів, послуг і робіт для населення регіону;
 - г) у величині показника рентабельності власного капіталу.
2. ***З чим асоціюється (у громадян) сфера державних закупівель?***
 - а) з корупцією;
 - б) з тіньовою економікою;
 - в) з проблемами;
 - г) з ухиленням від сплати податків;
 - г) з неефективністю.
3. ***Найбільш поширеними у ЗМІ (медіапросторі) “негативними” фактами про державні закупівлі є:***
 - а) закупівля товарів за завищеними цінами;

- б) нерівні умови для учасників торгів (недопущення до торгів когось з учасників або їх дискримінація);
- в) інформація про змову учасників торгів;
- г) інформація про тендерний тролінг;
- д) затримки проведення закупівель критично важливих товарів (ліки, підручники тощо)

4. ***Яка основна мета використання системи закупівель:***

- а) запобігти “щорічним” втратам держави від проведення неефективних закупівель;
- б) запобігти “щорічним” втратам держави від проведення неефективних закупівель шляхом унеможливлення ухиленням від сплати податків усіх учасників закупівель;
- в) запобігти “щорічним” втратам держави від проведення неефективних закупівель і “повернути” ці кошти в економіку країни;
- г) запобігти “щорічним” втратам держави від проведення неефективних закупівель шляхом зменшення сегменту тіньової економіки

5. ***До основних принципів державних закупівель відносять:***

- а) конкуренція (“досконала” конкуренція) та бізнес-ініціатива;
- б) транспарентність (прозорість) закупівель (використовуються “публічні кошти”);
- в) нормативно-правове забезпечення функціонування системи закупівель;
- г) грамотність суспільства у сфері закупівель (“фінансова” грамотність)

6. ***До основних негативних наслідків так званих «паперових процедур» процесу державних закупівель відносять:***

- а) законодавчо визначений ліміт (обмежена кількість) учасників державних закупівель;
- б) непрозорість обрання “переможця”;
- в) нормативно-правове забезпечення функціонування системи закупівель;

- г) можливість підміни документів;
- г) складність контролю з боку стейкхолдерів і суспільства;
- 7. **Основними аргументами щодо впровадження системи електронних закупівель є:**

- а) забезпечити електронний доступ Державної фіскальної служби до процесу публічних закупівель;
- б) забезпечити електронний доступ правоохоронним органам до процесу публічних закупівель;
- в) зменшення витрат паперу;
- г) створити систему в якій “всі будуть бачити усе, що пов’язано з закупівлями”

8. **Основними напрямками “балансування ризиками” закупівель” виступали:**

- а) “централізація” чи “децентралізація” в системі закупівель;
- б) “більше прав і повноважень” у системі закупівель для державних органів “консультаційно-роз’яснювального характеру” чи державних контролюючих (правоохоронних) органів;
- в) “спрощення” доступу усіх учасників до процедури закупівель чи боротьба з “недобросовісними” учасниками шляхом введення “додаткових” бар’єрів;
- г) “виписувати максимально” всі вимоги в законі чи давати замовнику “певну свободу у виборі”

9. **Основними перспективними напрямками системи закупівель є:**

- а) проекти з підписання міжнародних угод про доступ українських постачальників до публічних закупівель в інших країнах;
- б) проекти створення “центральної закупівельної організації”;
- в) проекти створення “бази типових специфікацій”;
- г) формування “електронного довідника роз’яснень”

Теми рефератів

1. Поняття “державні” та “публічні” закупівлі.
2. Ефективність публічних закупівель в Україні.
3. Публічні закупівлі як важіль економічного розвитку.

Практичне заняття №2

Кейс: Закон «Про публічні закупівлі».

Ситуація для обговорення «Основні принципи закупівель».

Навчальна дискусія: Ситуації, в яких слід застосовувати механізм публічних закупівель

Питання для обговорення

1. Основні поняття системи публічних закупівель: “Замовники”, “Тендер” і “Тендерна документація”. Їх загальна характеристика.
2. Основні поняття системи публічних закупівель: “Учасник процедури закупівлі” та «Предмет закупівлі». Їх загальна характеристика.
3. Основні поняття системи публічних закупівель: “Замовники” та їх три групи. Їх загальна характеристика.
4. Інші поняття системи публічних закупівель: “Суспільні (публічні) потреби”, “Потреби територіальної громади”, “Закупівля на промисловій основі” та “Діяльність на комерційній основі”. Особливості їх тлумачення.
5. Поняття “універсального” набору характерних рис сучасної системи закупівель: його складові та їх характеристика.

КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ

НА ЗАСВОЄННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ ДАНОЇ ТЕМИ

1. **Основними економічними процедурами, які відносять до закупівель, можна вважати:**
 - а) будь-які придбання товарів, робіт і послуг для матеріального забезпечення функціонування державних (муніципальних) структур для

обслуговування суспільних потреб;

б) створення нових робочих місць шляхом закупівлі державою окремих видів товарів (робіт, послуг);

в) підтримка певних категорій суб'єктів господарювання (малий бізнес, “соціальне підприємництво”, окремі елементи інфраструктури підтримки підприємництва тощо);

г) заохочення застосування екологічних чинників, інноваційних практик, електронних технологій у процесі закупівель.

2. Основними економічними процедурами, які відносять до закупівель, і мають тимчасовий характер, пов'язаний з конкретними соціально-економічними умовами і владною конфігурацією можна вважати:

а) створення нових робочих місць шляхом закупівлі державою окремих видів товарів (робіт, послуг);

б) підтримка певних категорій суб'єктів господарювання (малий бізнес, “соціальне підприємництво”, окремі елементи інфраструктури підтримки підприємництва тощо);

в) тимчасові (до 3-ох місяців) запозичення державою або ОМС фінансових ресурсів (на ринку капіталу) з метою, наприклад, своєчасного здійснення виплат “відпускних” державним службовцям у період “масових літніх” відпусток, при умові що на казначейських рахунках зазначених структур впродовж наступного кварталу існуватимуть “суттєві” “фінансові розриви”;

г) заохочення застосування екологічних чинників, інноваційних практик, електронних технологій у процесі закупівель

3. Таку функцію, як “будь-які придбання товарів, робіт і послуг для матеріального забезпечення функціонування державних (муніципальних) структур для обслуговування суспільних потреб”, з позиції основних економічних процедур, які відносять до закупівель, характеризують як:

- а) головну;
- б) регуляторну;
- в) постійну

4. **Основні економічні процедури, які відносять до закупівель, з позиції фактору часу прийнято класифікувати, як такі що мають:**

- а) постійний характер;
- б) циклічний характер;
- в) сезонний характер;
- г) тимчасовий характер

5. **Ключовою передумовою для можливості реалізації головної функції публічних закупівель (в економічно розвинених країнах) є:**

- а) участь країни у СОТ (Світовій організації торгівлі);
- б) наявність в країні вітчизняних товарних бірж;
- в) створення конкурентного середовища;
- г) рівень інфляції (в економіці країни) не перевищує 5%

6. **До основних складових системи публічних закупівель відносять:**

а) законодавче забезпечення (закони та підзаконні акти, що регулюють всі елементи системи публічних закупівель);

- б) інституційне забезпечення;
- в) інфраструктурне забезпечення;
- г) інформаційне забезпечення.

7. **До інституційного забезпечення (як однієї з основних складових системи публічних закупівель) відносять:**

а) Уповноважений орган-регулятор з координації закупівель (Мінекономрозвитку або МЕРТ));

б) незалежний орган оскарження (Антимонопольний комітет України (АМКУ));

в) Державна аудиторська служба України (ДАСУ) (як орган контролю);

в) Державна казначейська служба України (ДКСУ) (як орган

контролю);

г) Рахункова палата України (РПУ) (як орган контролю);

8. До інституційного забезпечення (як однієї з основних складових системи публічних закупівель) відносять:

а) Уповноважений орган-регулятор з координації закупівель (Мінекономрозвитку або МЕРТ);

б) Веб-портал Уповноваженого органу-регулятора з координації закупівель;

в) акредитовані електронні торговельні майданчики;

г) незалежний орган оскарження (Антимонопольний комітет України (АМКУ));

г) органи контролю за проведенням закупівель (ДАСУ, ДКСУ, РПУ)

9. До інформаційного забезпечення (як однієї з основних складових системи публічних закупівель) відносять:

а) Веб-портал Уповноваженого органу-регулятора з координації закупівель;

б) акредитовані електронні торговельні майданчики;

в) незалежні ЗМІ (інформаційні бюлетені ГО (НУО) у сфері закупівель)

Теми рефератів

1. Значення публічних закупівель
2. Концепція закупівельної організації: особливості набуття різними суб'єктами статусу “замовник”
3. Основні принципи публічних закупівель

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

1. Публічні закупівлі як важіль економічного розвитку. Основні категорії та визначення.
2. Поняття «Виключення з процедур закупівель». Спеціальні правила для особливих сфер діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЛЕКЦІЇ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Закон України Про публічні закупівлі
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
2. Про веб-портал Уповноваженого органу з питань закупівель: Наказ міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07.04.2020 № 648
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0648915-20#Text>
3. Порядок функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. N 704
https://ips.ligazakon.net/document/view/kp190704?an=12&ed=2019_07_10
4. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 708 від 15.04.2020 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text>
5. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження: Постанова Кабінету міністрів України від 22.04.2020р. № 292. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження примірної методики визначення очікуваної вартості предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07.04.2020р. № 649. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0649915-20#Text>
7. Методичний посібник з публічних закупівель: ГО “Трансперенсі Інтернешнл Україна” у співпраці з ДП “Прозорро”
<https://decentralization.ua/uploads/library/file/575/1.pdf>
8. Карлін М.І. Основи публічних закупівель: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки. Електронне видання. 2023. 93 с.
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22310/4/karlin_OPZ.pdf
9. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Публічні закупівлі в Україні: правові та економічні засади здійснення
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/363/9892/20596-1?inline=1>

10. Відкриті торги TNDR. Платформа 11.01.2024
<https://tndr.com.ua/books/vidkriti-torgi/>
11. Somkina T., Darchuk V., Snitko A., Sinchevsky S. Marketing and communication platform as an element of the retail network development management model in the context of product diversification // International Scientific Journal "Internauka". Series: "Economic Sciences". – 2025. – № 1.
<https://www.inter-nauka.com/issues/economic2025/1/>
<https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-1-10608>
12. Головніна О. Г., Денисенко М. П., Сьомкіна Т. В. Інновації, маркетинг цінностей та омніканальний маркетинг в закупівельній діяльності компанії // «Агросвіт» №2, 2025, с.14-20
<https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/issue/view/194>
13. Tetiana Somkina, Olena Tarasevych. Methodological approaches to the analysis of the implementation of the “center-region” relations taking into account economic and environmental security// Green, Blue & Digital Economy Journal, Volume 2. Number 2. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021, 53-64 pages.
<https://ideas.repec.org/a/bal/gbadej/2661-51692021228.html>
14. Згурська О. М., Сьомкіна Т. В. Економічний механізм управління ризиками розробки та виконання міжнародних офсетних угод. Green, Blue & Digital Economy Journal, Volume 1. Number 31. Riga, Latvia Publishing House “Baltija Publishing”, 2021.c. 220-227
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/204/5659/11853-1?inline=1>
15. Згурська О.М., Гужавіна І. В., Сьомкіна Т. В. Фундаментальні тренди розвитку світової біржової торгівлі. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 24. С. 5 - 9. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2020/3.pdf
16. Т. В. Сьомкіна, В. Г. Дарчук, С. А. Сінчевський, С. С. Дарчук Диверсифікаційно-поведінкова модель маркетингового управління функціонуванням і розвитком роздрібних торговельних мереж. Ефективна економіка. 2025. № 1.
<https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/198> DOI:
<https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.1>